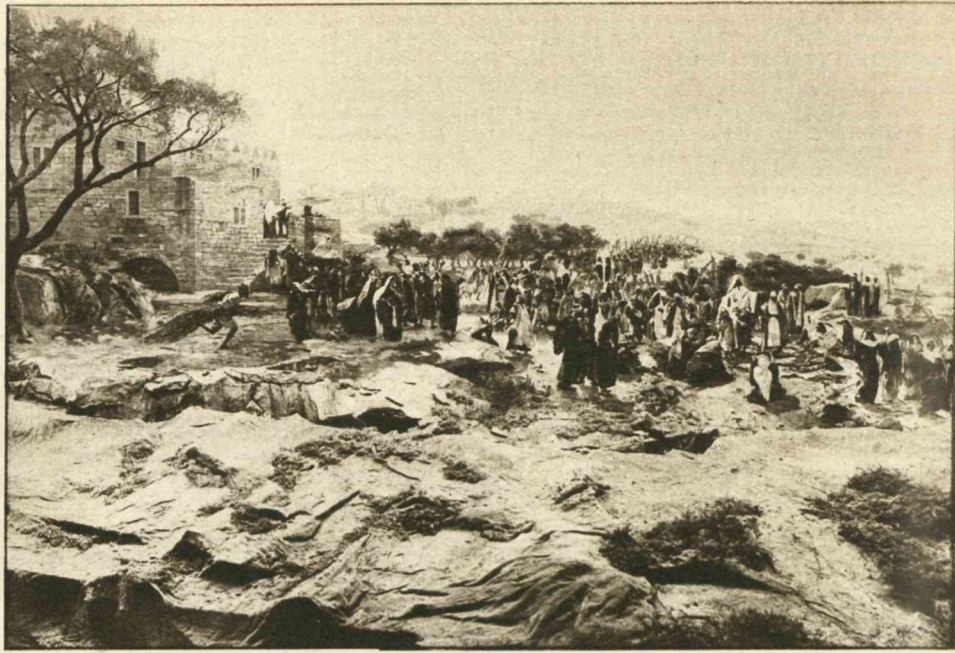

Karavaan van kooplieden bij de bron.

De groep van Jezus nabij het landhuis bij Betfagé.

IN HET PANORAMA

Natuurlijk : In het Panorama. Zoo zal de lezer bij een eersten oogopslag zeggen. Natuurlijk : dit artikel staat in het Panorama. Maar een tweede oogopslag zal hem overtuigen, dat wij voor een dood-enkelen keer het eens over een ander „Panorama” dan het onze eigene dierbare hebben. Ditmaal doen wij dus het zwijgen tot het uitmuntende tijdschrift, dat tweemaal per week verschijnt, en bij intekening maar een ellendigen stuiver per stuk kost, en wèlk een stuk — een stuk actualiteit, amusement en leenzaamheid ; ditmaal wijzen wij u niet op het „Panorama”, dat in geen enkele woning, in geen enkel café of wachtkamer, die zichzelf ook maar eventjes respecteren, ontbreken mag, . . . en wij zullen het nu ereis hebben over een ander soort van instituut, dat j) eigenlijk niets met ons verwant heeft dan den naam. En : what is in a name ?

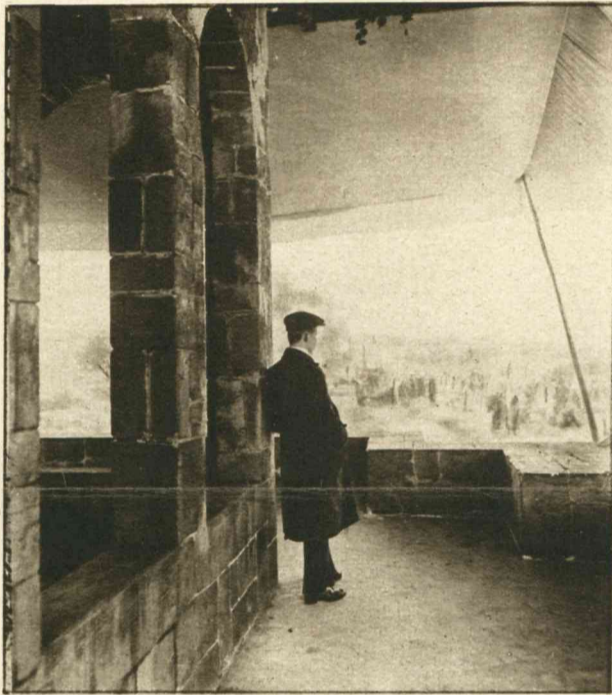
Nu, wel gezien is er dit in een naam, dat iemand die denzelfden naam draagt onwillekeurig meer dan een ander onze belangstelling wekt. Wie heeft b. v. niet eens met nieuwsgierigheid geneusd in het adresboek of er bij geval naamgenooten van hem in stonden, en zoo die er waren, niet naar hun voorletters en beroep gekeken, naar de straat waar zij woonden, ja soms wel gepoogd ze te ontmoeten, wat dan wel eens een beetje akelig uit komen kon. Maar een enkele maal ook wel meevalt . . . zoodat ik maar zeggen wil, dat men altijd belangstelling voelt voor iemand van gelijkkluidenden naam.

En zoo doen wij het voor het „Panorama”-instituut in de Plantage tegenover Artis te Amsterdam. Alleen het feit, dat alle in den voorgaanden zin genoemde vreemde benamingen door den veelsprekenden volksmond verkeerd gebruikt worden, behalve de naam „Panorama” dan, zal u reeds vriendelijk voor deze inrichting stemmen. Immers hoe is de menschelijke stumperd er toe gekomen om een dierentuin, of, zooals onze zuidelijke naburen zeggen, een beestenboogerd, die „Natura artis magistra” heet, Artis te noemen ! En de Plantage te Amsterdam lijkt evenveel op de plantages onzer voorstelling als een potje bloemen op het Vondelpark, als een whiskey-soda op den Atlantischen Oceaan of een doovekool op ons zonnestelsel.

Maar er zijn nog heel wat meer oorzaken voor onze sympathie voor het Amsterdamsch „Panorama”. En één hoedanigheid vooral maakt het zeer de aandacht waard, en die is, dat het een heel interessante instelling genoemd worden mag.

Van Dale — het beproefde woordenboek, — noteert achter Panorama : „algezicht : voorstelling (eener stad, enz.) in een rond gebouw, in welks midden de beschouwer zich bevindt.” Deze definitie nu stemt heelemaal voor het Amsterdamsche „Panorama”. De stad die we er zien, is Jeruzalem, en de verdere voorstelling is het landschap er omheen, met als hoofdgebeurtenis : De intocht van Jezus. De toeschouwer staat in het midden, en wel op het dak van een huis, dat op de helling van den Olijfberg ligt. Het hoogste punt van dit dakvlak wordt gevormd door een hooger plat, dat, omgeven van open gemetselde bogen, welke deels door wingerd zijn begroeid, als een soort van uitkijktoren is. Wanneer men de met een bescheiden schijnsel verlichte trap is opgeklimmen, (de vroeger wat primitieve donkere trap is door een keurige moderne vervangen) en een wijle in het gedempte licht dus heeft vertoefd, is de aankomst op het dak verrassend. Als een wereld zoo wijd ontplooit zich daar rondom u, overal, het lichte landschap. In het blauwend verschiep op den verren achtergrond bespeurt gij vaag trotsche

gevaarten ; dat zijn de bergen van Moab ; ook ziet gij een glinsterende waterstreep van de Doodse Zee, en daarvoor strekt zich de woestijn van Judea uit. Voortreffelijk, poëtisch en statig, ligt daar het gezegende Jeruzalem. In een kromming van een rotsigen weg bespeurt gij een landhuis, grillig geboomte omgeeft het te allen kant : dit is het huis van Betfagé ; in de nabijheid van dit eenzame huis komen twee groepen volks samen ; een komt vanuit de stad Jezus tegemoet. Van den kant van Bethanië echter komt nog een talrijker menigte. Die menschen dragen palmtakken en groene meien en. Christus tegemoet tredende.

Het dak, dat het middelpunt van het Panorama vormt.

leggen zij die groene takken neder op den weg ; anderen spreiden hun kleedren daarover. Jezus is gezeten op een ezelsveulen, dat aan den teugel wordt geleid door twee discipelen. Jezus is voorgesteld op het oogenblik, dat hij de terechtwijzing, die eenige Farizeërs van hem vorderden, zeggend „meester, bestraf uwe discipelen”, aldus beantwoordt : „Ik zeg ulieden, dat zoo dezen zwijgen, de steenen haast roepen zullen.” Achter Christus ziet men Maria, zijne moeder, ook Lazarus en diens zusters Maria en Martha. Daarachter volgt een groote stoet vrouwen en mannen. Ook langs den weg is een menigte menschen geschaard. Op een rotsvlak, niet ver vandaar bemerkt men een groep Farizeërs en Schriftgeleerden die zich aan den volks-toeloop ergeren. De stoet met Christus als middelpunt is niet ver meer van een dichte groep van schilderachtige huizen en geboomte ; dat is het vlek Siloa. En gindsch ligt de heilige stad Jeruzalem. Een forsche muur staat voor u ; die omgeeft het

tempelplein ; midden op dat plein verheft zich de tempel. Rechts rijt de burcht Antonia met hare twee vierkante, niet hooge torens. In deze burcht is het Praetorium, waar Jezus voor Pilatus werd gebracht. Het verst naar links in den achtergrond der stad ziet men het hippodroom en het theater en meer rechts daarvoor steekt het kasteel van Herodes zijn drie machtige torens hemelwaarts. Het theater, hippodroom, paleis van Herodes en verdere machtige gebouwen liggen in de bovenstad, die amphitheatergewijze tegen de helling van den heuvel is opgebouwd. Een diepe kloof scheidde haar van den tempel en van de benedenstad, zoodat de verbinding met het tempelplein door een overbrugging en een weg met trappen werd tot stand gebracht. De aanblik der stad, zooals zij daar regelmatig en schoon voor den aanschouwer uitligt, vormt een der fraaiste punten van dit panorama.

Het geheele landschap met zijn diepe lucht, zijn wijkende verten van bergen, rotsen, dalen en slingerende wegen met grillige boomen omplant, met de romantische landhuizen en fraai gecomponeerden stoet laat niet na, een machtige bekoring op den toeschouwer uit te oefenen, waartoe de wijding van het onderwerp ook niet weinig bijdraagt. Het panorama is geschikter door de Duitsche kunstenaars Krieger, Reischer en Prof. Frosch naar te Jeruzalem gemaakte schetsen ; voorts is er gebruik gemaakt van oudheidkundige betrouwbare werken, zoodat men zeker mag zijn, dat de voorstelling volkomen beantwoordt aan het beeld van stad en omgeving uit Christus' tijd. Zoo werd behoudens een aangrijpend beeld ook tevens een leerzaam werk met dit panorama geleverd.

Wanneer men in een schouwburg achter het toneel een kijkje neemt, en men, om zoo te zeggen, „de keuken” ziet van het smakelijk kunstgerecht, dat den aanzittenden in de zaal geboden wordt, dan wordt men lichtelijk ontuchtend bij den aanblik van stutten en latten, touwwerk en min pittoreske keezijden van bekoorlijke zaken, maar wanneer men in den onderbouw van het panorama rondwandelt, lijken al de rommeligheden aller achterkanten aller toneelen der wereld geriefelijk en keurige localiteiten. Rondom langs de wanden is het panoramadook uitgespannen : men ziet het onderste gedeelte van dat doek van afstand tot afstand met gewichten voorzien voor het strakhouden, rondom neerhangen. Het natuurlijk landschap, dat men boven van het dak ziet liggen tusschen dat dak en den achtergrond, en dat (dit is de moeilijke kunst der panorama's) in de geschilderde voorstellingen var dat achterdoek overgaat is een van doek, gips en verf vervaardigd bergterrein en daaronder voortwandeland verdwaalt men in een woud van latten, en planken, die dit gipsen bergterrein schoren. Het is waarlijk een curieuze aanblik, dit „ingewand” der aarh, dat natuurlijk aan de gewone bezoekers niet vertoond wordt, wijl het hun de onontbeerlijke illusie ontnemen zou. Den journalist toont men zulke dingen wel en vrees daarbij blijkbaar niet hem de illusie te ontnemen. Wel gezien doet men dat ook niet. Het is heel niet hinderlijk te weten hoe zoo'n schijnbaar massieve bergbodem van heel broos, heel dun materiaal is en op stokken en palen rust. Verduiveld, rust het Dampaleis ook niet op palen en trekken we er daarom soms der, neus voor op ? Malligheid, als je in de Plantage Middenlaan te Amsterdam een trap opklimt, weet je heel goed dat je niet op een dak in Jeruzalem terecht komt, en toch doet 't het. En uitmuntend ook. Dus wat ik u van de ondergrondse geheimen vertelde, zal u ook wel niet beletten den bovenkant dezer dingen vanaf het dak te gaan bekijken, en bewonderen. Ik kan het u aanraden ook. Ge zult u niet beklagen.

J. WALKER.

Gezicht op Jeruzalem. — De bovenstad met tempelplein.

Jeruzalem. — De benedenstad en de bovenstad. (foto's Bern. F. Eilers).